

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
Імені І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра майстерності актора та режисера театру анімації

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Протокол № 5 від 29 грудня 2022 р.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять

Освітній рівень – перший освітній рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 026 Сценічне мистецтво театру анімації

Харків - 2022

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Майстерність актора театру анімації» для здобувачів освітньо - кваліфікаційного рівня бакалавр, вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 026 Сценічне мистецтво, акторське мистецтво театру анімації. 8 с.

Укладач: доцент Фесенко Світлана Яківна

Рецензенти: Інюточкін О. О., професор, засл. діяч мистецтв України, Бучма О. Є. зав. кафедри режисури та акторського мистецтва Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва, кандидат мистецтвознавства.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять затверджено на засіданні науково-методичної ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Протокол №5 від 29 грудня 2022 року).

Голова науково-методичної ради,

ректор _____ Наталія ГОВОРУХІНА

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-професійної програми.

Гарант освітньо-професійної програми

Кандидат мистецтвознавства,

старший викладач

кафедри театрознавства

ХНУМ імені І. П. Котляревського

_____ Юлія ЩУКІНА

	©	Фесенко С. Я., 2022
	©	Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2022

1. Анотація навчальної дисципліни

Методичні рекомендації складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з урахуванням умов дистанційного практичного навчального процесу, що дозволяє продовжити навчання з оволодіння навичками професії актора театру анімації.

Опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає проведення практичних занять. Практичні заняття, згідно програми, здійснюються на основі драматургії, а саме - над уривками з п'єс з використанням ляльок різних систем в режимі онлайн, що сприяє формуванню професійних навиків майбутніх лялькарів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є опанування навичок акторської майстерності акторів театру анімації, оволодіння ляльководінням, створення сценічного образу з лялькою у дипломній ляльковій виставі та показ вистави на сцені учбового театру.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні **знати:**

- Виразні засоби та технічні можливості театральної ляльки.
- Сценічне спілкування.
- Процес роботи над п'єсою за столом.
- Надзавдання та наскрізну дію п'єси.
- Запропоновані обставини.
- Основний конфлікт та взаємовідносини дійових осіб.
- Факти та події п'єси.
- Протокол зовнішнього життя персонажу.
- Позасценічне життя персонажу.
- Характер та характерність персонажу.

Уміти:

- Координувати у просторі своє тіло за ширмою.
- Бачити, слухати та чути, спілкуватися лялькою з лялькою партнера.
- Підкорювати внутрішньо обґрунтовану поведінку діючої особи режисерській мізансцені.
- Створювати сценічний образ у рамках режисерського рішення вистави на високому рівні артистичної обдарованості та техніки акторської майстерності.
- Працювати над словом.
- Створювати сценічний характер персонажа на основі драматургічного матеріалу.
- Точно виконувати колективний малюнок в масових сценах.

Мати навички:

- Практичного володіння специфікою мистецтва актора театру анімації.
- Створення сценічного образу у виставі театру анімації.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких компетентностей, зокрема:

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виразних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

СК11. Здатність до спілкування з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю з питань сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

Програмні результати навчання:

ПРН02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПРН03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПРН05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПРН06. Аналізувати проблемні ситуації й приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПРН07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПРН08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПРН09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.

ПРН10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору (проекту).

ПРН11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПРН13. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.

ПРН14. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, творчості з урахуванням історичного контексту.

ПРН15. Знати основні закони психології творчості.

ПРН16. Вміти передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефхівцям.

ПРН17. Вміти обирати адекватні засоби презентації результатів власної професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПРН 18. Проводити професійну діяльність у сфері сценічного мистецтва з урахуванням правових, економічних та етичних аспектів.

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів денної форми навчання

Опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає проведення практичних занять в обсязі, що визначений у робочому навчальному плані. Обсяг практичних занять для здобувачів денної форми навчання складає 144 години.

Мета: Метою практичних занять є опанування навичок та вмінь актора театру анімації, удосконалення технічного володіння лялькою та створення сценічного образу з лялькою в уривках з п'єс.

Зміст практичного заняття. Застосування знань та умінь у процесі роботи над уривками з п'єс, глибокий аналіз драматургічного матеріалу, удосконалення ляльководіння та використання в уривках сучасних акторських технік театру анімації. Створення сценічного образу з лялькою.

Тема 1. Робота над уривками з п'єс за столом.

Тривалість практичного заняття 14 годин.

Мета. Глибокий аналіз драматургічного твору.

Читання п'єси, уривок з якої затверджено до роботи. Аналіз драматичного твору—що в ній відбувається, що хотів сказати автор, яку думку вклав, осмислити ідейно-тематичну глибину твору. Фабула: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація та розв'язка. Запропоновані обставини, час та місце дії, події та стосунки між дійовими особами.

Тривалість практичного заняття 18 годин.

Мета. Детальна робота над уривком, що має ознаки повноцінного драматичного твору.

Робота над уривком з п'єси, що тісно пов'язана зі змістом п'єси в цілому. Обговорення запропонованих обставин з підключенням уяви: хто, коли, де, чому...Визначення події в уривку. Аналіз вчинків та емоційного встану персонажа, що передбачають його характер.

Очікувані результати. Послідовний глибокий практичний аналіз драматичного твору та сценічних задач. Практичний розбір драматургічного твору за столом.

Тема 2. Освоєння пластичних можливостей ляльки, що діє в уривках.

Тривалість практичного заняття 20 годин.

Мета. Практичне володіння технікою ляльководіння

Лялька – головний художній інструмент лялькаря, за допомогою якого студент створює художній образ. Лялькар думає, рухається і діє на сцені тільки в пластичних можливостях ляльки. Необхідні тренувальні вправи з ляльками, що задіяні в уривках. Освоєння сучасних акторських технік театру анімації шляхом творчих пошуків та експериментів.

Очікувані результати. Практичне володіння технікою ляльководіння основних систем ляльок, а також сучасною акторською технікою театру анімації.

Тема 3. Створення характеру дійової особи з лялькою в уривках з п'єс.

Тривалість практичного заняття 30 годин.

Мета. Засвоїти на практиці складові характеру дійової особи.

Розібратися та зрозуміти внутрішню сутність дійової особи, що прихована за прямою мовою. Поділ уривка на шматки. Характер та характерність. Визначення наскрізної дії та надзадачі допоможуть у створенні сценічного образу, що впливає з докладного знаходження послідовної та безперервної дійової логіки персонажа. Створення сценічного характеру дійової особи, що складається з його життєвої позиції, цілі, думок, дій та вчинків, що розгортаються в умовах тлумачення уривку режисером- педагогом. Характери проявляються та розвиваються у вчинках персонажа.

Очікувані результати. Практичне втілення розуміння, що таке сценічний характер, з чого складається та як проявляється в його діях та вчинках.

Тема 4. Етюди з лялькою в запропонованих обставинах уривку.

Тривалість практичного заняття 18 годин.

Мета. Розвідка дією в запропонованих обставинах уривку.

Вигадуються та практично втілюються етюди з лялькою в запропонованих обставинах уривку, де персонаж діє відповідно характеру та надзадачі персонажа, через переконливе проживання ляльки з відчуттям емоційного стану діючої особи. Пошуки та втілення пристосувань мовних, пластичних та темпо - ритмічних.

Очікувані результати. Вміння знаходити шляхи передачі думок та цілей персонажа через послідовну сценічну дію в етюдах з лялькою.

Тема 5. Поєднання мови та пластики ляльки.

Тривалість практичного заняття 12 годин.

Мета. Поєднання мови та пластики ляльки.

Увага до особливої виразності мови та узгодження її з фізичною поведінкою ляльки. Пошук підтексту та характерності мови. Побудова послідовної та цілеспрямованої дії, що складається з мовної та пластичної дії. Підтекст є психологічним інструментом, який сприяє пізнанню внутрішнього стану персонажа. Внутрішній монолог необхідний для виховання «другого плану».

Очікувані результати. Органічне поєднання пластики та мови в діях персонажа, що втілюється лялькою.

Тема 6. Втілення конкретної сценічної дії, що цілеспрямована на досягнення мети персонажа в запропонованих обставинах драматурга.

Тривалість практичного заняття 42 години.

Мета. Втілення сценічного образу з лялькою на основі уривку з драматургічного твору.

Репетиції уривків відбуваються в internet-messegers Viber, Telegram, а також в додатку до конференції ZOOM. Від репетиції до репетиції уривку поступово на ігровому майданчику втілюється конкретна сценічна дія, цілеспрямована на досягнення мети персонажа в запропонованих обставинах драматурга, з урахуванням режисерсько-педагогічного трактування та створенням певної атмосфери уривку. Репетиції online дозволяють безпосередньо спілкуватися зі студентом та втілювати зауваження викладача, що спрямовані на розвиток та уточнення трактування образу. Відпрацьовані уривки знімаються на відеокамеру та скидаються на диски для перегляду членами кафедри.

Очікувані результати. Створення сценічного образу з лялькою в запропонованих обставинах уривку з усіма ознаками професії актора-лялькаря--темпераментом, гумором та професійним володінням технікою ляльководіння.

3. Рекомендовані джерела:

1. Бучма О. Новітні акторські технології сучасного театру ляльок. Київ, 2015;
2. Рубинський О. Містична сутність граючих ляльок. Х-в, 2014;
3. Русабров Е. До визначення театру анімації. Х-в, 2001;
5. Фесенко С. Основи тренінгу і техніки актора театру ляльок. Львів, 2009;
6. Фесенко С. Школа лялькаря: від тренінгу до образу з лялькою. Х-в 2019.